

Mart Port. *Nõukogude Eesti arhitektuur*. Tallinn: Perioodika, 1983. Lk 37-40.

RESTAUREERIMINE

Viimaste aastakümnete jooksul üha kiirenenud urbaniseerumine ja sellega kaasnenud ühenäoliste tüüpelaamutega hoonestatud uusehitusrakoonid on sundinud senisest tõsisemalt suhtuma üha haruldasemaks jäävasse arhitektuuripärandisse. Vana arhitektuur viib kaasaegse inimese hoopis teise maailma, kus on teised mastaabid, proportsioonid, värvid, atmosfäär. Erilist võlu omavad alad, kuhu ehitismälestisi on koondunud arvukamalt, nagu vanades romantilistes linnakeskustes, maa-asulates jm. Niisugused ansamblid aitavad ka uusi linnu ja asulaid individualiseerida, rikastada meid ümbritsevat keskkonda, anda inimesele psühholoogilist lõdvestust, millel on intellektuaalse tasakaalu säilitamisel ja loomejõudude taastamisel tohtu väärtus.

Ehitismälestised on ühiskonna mälu edasiandjad, nad räägivad meile ka sellest ajast, mille kohta puuduvad kirjalikud ülestähendused. Neil on suur patriootlik tähendus, kuna nad on osake kodumaast, tema traditsioonidest. Mõnikord muudavad arhitektuurimälestised mingi koha kordumatuks meeldejääva sümbolina, nagu näiteks Kuressaare linnus Kingissepa linnas, Pika Hermanni torn Toompeal. Tihti on nad üheks algallikaks kultuuri, arhitektuuri, kunsti, arheoloogia, etnograafia ning ka ühiskondlike suhete ja klassivõitluse ajaloo uurimisel.

/- - -/

Arhitektuurimälestiste restaureerimisel kehtivad Eesti NSV-s rahvusvahelises praktikas laialdaselt tunnustatud põhiprintsiibid:

1. Hävinud mälestise või selle osade restaureerimine algse arhitektuuriterviku taastamiseks.
2. Originaalile võimalikult täpselt vastavate ehitusmaterjalide ja töötetvõtete kasutamine mälestise hävinud osade restaureerimisel.
3. Konstruksiooni detailide kopeerimine mälestiste juurest leitud originaalide või täpselt võrreldavate analoogiate põhjal.
4. Mälestistele sobiva ja konkreetse tänapäevase funktsiooni leidmine.
5. Tänapäeva otstarbel kasutatavate ruumide kujunduse allutamine ajaloolisele taustale.
6. Paratamatute konstruksiooni muudatuste või täienduste selge eraldamine ajaloolisest osast.
7. Arhitektuurimälestisele ka selle lähema ümbruse allutamine — naabermajad, teed, haljastus — et saavutada kooskõlalist ja mõjuvat ajaloolist miljööd.

/- - -/

Praktika on näidanud, et mälestis säilib väliskahjustuste eest paremini, kui talle on antud tänapäevane funktsioon. See on vajalik, ent komplitseeritud ülesanne, sest ainult väga taktitundelise projekteerimisega saab säilitada sajanditevanuse hoone ilme, lisades sellele kaasajale iseloomulikud tehnosüsteemid ning lisandid (näiteks kütte- ja sanitaarseadmed, tuleohutust tagavad mittepõlevad vahelaed ja täiendavad evakuatsioonitrepid). Sedalaadi lahenduste õnnestunud näited on Koeru kõrts-postijaama kohandamine sööklaks (arh. K. Aluve), Tallinna linnamüüri suurtükitorni Kiek in de Kök kohandamine muuseumiks (arh. R. Zobel, ins. A. Buldas, kunstiajaloolane V. Raam), endise kaupmeheelamu kohandamine Tallinna Linnamuuseumiks (arh. T. Böckler, kunstiajaloolane H. Üprus) või Noorsooteatriks (arh. T. Böckler, kunstiajaloolane M. Männisalu) (vt. joonis 31), Kuressaare rae-koja kohandamine täitevkomitee- ja pulmahooneks (arh. A. Maasik, kunstiajaloolane H. Üprus), Kingissepa tuuleveski kohandamine kohvikuks (arhitektid F. Toms, A. Maasik), Tallinna Neitsitorni ümberehitamine kohvik-restoraniks (arhitektid T. Talvik, O. Randur, kunstiajaloolane V. Raam), 17. sajandist pärineva Tallinna aidahoone kohandamine Tarbekunstimuuseumiks (arh. A. Buldas, kunstiajaloolane V. Raam, ins. V. Buldas), Narva Hermanni kindluse (arh. H. Potti, ins. H. Uuetalu) ja Kuressaare linnuse (arh. K. Aluve, kunstiajaloolane M. Hermat) rekonstrueerimine muuseumiks (vt. joonis 30), Viitna (arhitektid T. Veiserik, A. Buldas) ja Audru (arhitektid K. Aluve ja A. Maasik) kõrtsihoonete sobitamine ajakohasteks restoranideks.

